

Kaluž. Zanořím holinku pod hladinu. Na neonově růžové ulpí bláto. Už mě berou do náruče, abych si nepotřísnila kombinézu... položím hlavu na rameno a nasaji vůni pokožky... pak záblesk, hukot tramvaje a světla nemocnice... tady končí mé vzpomínky na rodiče – pan a paní neznámí. Místo nich nastoupili děda a babi, jejich suchý panelákový byt a voda na kytky, co chutná jako koprovka.

„Však tys byla blbá už od narození!“

„Jak to můžeš vědět, dyť si mě tenkrát neznal!“

Babička přede mě postaví ovocný čaj s medem a citronem. Servíruje ho tak, jak se to naučila v Anglii.

„Pamatuj si, chlapi jsou všechny stejní! Úplný idioti! To si nevybereš!“ melduje.

Počkám, až se nebude dívat, vylovím čajový sáček a vložím ho do pusy. V ústech se mi uvolňuje kyselá chuť ibišku. Babi mezitím pokradmu pozoruje dědu. Ten pod tíhou zamyšlení klimbá v křesle. Oč hlouběji proniká do svých úvah, tím více klesá jeho hlava k hrudi. Jakmile se zdá, že usne docela, s trhnutím se probudí, promne si oči a zaostří zrak na obrazovku před sebou. Po chvíli mu hlava poklesne a celý cyklus začíná nanovo. Televize už dávno ztratila signál.

„Jen se na něj koukni,“ šeptá babička, „sedí před bednou a kouká, jak zrní. Co ho na tom baví? Je snad slepice?“

Stěna čajového sáčku se protrhne a jeho obsah se mi vysype do krku. Začnu se dusit.

„Boha jeho!“ vykřikne babi a vrhá se ke mně. Děda se šokem probudí ze své letargie. Babi mi dá pořádnou herdu do zad. Dýchací cesty se uvolní a na sváteční ubrus dopadne natržený pytlík. Babi se má k úklidu, zatímco já vykašlávám drobky rozemletého čaje.

„Jak jsem tehdy sloužila v Clarion hotelu,“ volá z koupelny, zatímco dává ubrus odmočit, „tak tam takhle pili čaj Rusáci. Přišla sem do salonu a seděl tam celej zájezd kravaťáků, tvářili se hrozně vážně a každému z huby trčela šňůrka vod čaje. Voni si tu horkou vodu lili přímo do chřtánu! Přes ten pytlík!“

Rozbrečím se. Děda si mě posadí na klín. Zanedlouho mu hlava začne klesat.

Ve školce za mnou přišel kluk, co po mně kouká už dlouho. Kdykoli jsem ho přistihla, jak na mně visí pohledem, stydlivě sklopil oči. A přece se jednou odhodlal, dal mi pusy a řekl *Lenko, já tě mám rád*. A já se ho zeptala, jestli je taky idiot, když je to kluk.

-

Hodiny strávené s dědou v kuchyni mám nejraději. Jeho nadýchané omáčky plné smetany a soli, uzené papriky, badyánu a povidel, karamelizované šalotky, polévky s pidi domácími nudličkami a játrovými knedlíčky... on by snad mohl vařit i anglickému králi! I z mála, co je ve špajzu, vykouzlí nebe na jazyku. Svou fantazií se vyrovná bájně Šahrazád. Ale někdy i mistr tesař utne. Děd vsype do hrnce kuřecí droby a zamíchá. Kuřecí srdce se ve víru roztančí. Posadíme se ke stolu. Děda nejdřív nandá mně a pak sobě.

„Ty nemáš srdce,“ řekl mi včera kluk ve školce poté, co jsem mu odmítla půjčit lego.

To není pravda, říkám si v duchu, *když to sním, budu jich mít osm*. Ponořím lžici pod hladinu a jedno vylovím. Z tepny na mě rozverně pomrkává mastná bublina. Odložím lžici zpátky a talíř od sebe odsunu. Budu bez srdce. Už navždycky.

-

Kreslím kmen a pečlivě od něj odděluji větve. Dostali jsme to za úkol do školy – pátrat po našich předcích. Ozve se kovové cvaknutí, babička otevře troubu, vytáhne z ní horký plech a položí ho na sporák. Z ovesné placky se kouří.

„Musíš do toho dát vločky, vořechy, křížaly a hodně medu... zkrátka všechno výživný. Nosili jsme to pradědovi do vězení a díky tomu přežil.“

„To byl praděda Jozef?“ zeptám se a babička přitaká. K pradědovu jménu přikreslím pomlčku a krasopisem vyvedu slovo **VĚZENÍ**.

„A proč byl ve vězení?“ tážu se dál.

„Prej krad, ale kdo ví, co je na tom pravdy,“ odvětlí babička a zanechá troubu pootevřenou, aby vychladla.

„A co říkal on?“

„Že nekrad,“ odpoví babi, „dokonce napsal knihu, kde se o tom zmiňuje.“

„O tom, že krad?“ optám se znovu.

„Ne! Právě o tom, že nekrad! Ta kniha popisuje celej jeho život. A babička mu dosvědčila, že nic neukrad.“

„A pomohlo to?“

„Ne, prej nebyla důvěryhodnej svědek,“ řekne babi.

„A co to je ‚důvěryhodnej‘?“ pokračuju v tázání, zatímco píšu prababiččino jméno vedle pradědova.

„Že se jí nedá věřit, že by o něm řikala, že nekrad, i kdyby krad. Byl to její manžel.“

Pilně škrábu tužkou o papír.

„Takže krad,“ usoudím. Babička vztekle odhodí chňapku na linku.

„Naposledy ti říkám, že nekrad!“

„Aha,“ hlesnu. Babička otevře okno a zapálí si cigaretu. To dělá vždy, když se chce uklidnit.

„A co si myslíš ty?“ pípnu, jakmile babička típne cigaretu o popelník.

„No já teď budu zjišťovat, jestli někdy ve třicátých krad nebo nekrad! Byl to můj táta. Pro moji mámu byl nevinnej. A pro mě taky.“

Z jejího hlasu je znát, že se o tom nechce bavit. To je škoda, protože praděda Jozef mě hrozně zajímá. Přišel sem ze Slovenska. Babi neví, kdo byli jeho rodiče a ani jestli měl sourozence. Hrával po hospodách na akordeon a tam se taky potkal s prababičkou. Na svatební fotce jim to moc slušelo, to bylo prababičce šestnáct a už měla babi v bříšku. Prý založil i další rodiny někde daleko od nás. Kreslím od pradědy Jozefa čáry a přikresluji k nim otazníky, které plodí další otazníky. Dávám si záležet, aby jich bylo co nejvíc. Líbí se mi myšlenka, že babi má spoustu sester a bratrů, líbí se mi myšlenka, že máme velkou rodinu a já po ní budu pátrat a všechny nás dám dohromady.

„Tak jak to vypadá?“ babička přisune výkres k sobě, „ježiši! Cos tam proboha kreslila! To vypadá blbě!“

Oči se mi zalijí slzami. Babi si toho všimne a zjihne.

„Nebřeč,“ řekne a podá mi kapesník, „ten strom tam necháme a tohle přelepíme.“

Prstem poklepe na otazníky.

„To nemusí každé vědět, jak moc byl plodnej.“

Dáme se do práce. Babi mi diktuje smyšlená jména pradědových rodičů a sester. Je mi smutno. Takhle se svých předků nikdy nedopátrám. *Lhát se nemá*, říká naše třídní učitelka. S vinou na hrudi předcítám před třídou svůj rodokmen. *Lhát se může, ba někdy musí*, zazní hlásek kdesi hluboko v mé hlavě. Ustrnu. V mysli mi vytanula myšlenka, které zatím nerozumím.

-

„Babičko, já čůráám krev!“ volám zděšeně z toalety. Babička přiběhne v kuchyňské zástěře a na tváři má znepokojený výraz. Vezme mě do koupelny a tam si vyslechnu projev, který jsem ještě neměla slyšet o věci, která se mi ještě neměla stát a na kterou mám pořád dost času. *V deseti letech – to je moc brzo*, říká babi stále dokola. Druhý den zůstávám doma s dědou.

„Tak co, jak se ti líbí bejt ženskou?“ prohodí z ničeho nic.

„Došly mi vložky,“ odvětim prostě.

Děd zkrabatí čelo. Pak vstane, chvíli štrachá ve skříni a vrátí se s kartonovou krabičkou. Jsou v ní vložky do bot. Musím mu převyprávět projev, který jsem ještě neměla slyšet o věci, která se mi ještě neměla stát a na kterou mám pořád dost času.

Tak co, jak se ti líbí bejt ženskou?

-

Odpoledne a venku azuro. První příslib teplých dní. První zdrženlivý náznak jara.

„Já chci k moři! Já chci k moři!“ opakuju do zblbnutí a točím se na jedné noze. Babička vzhledne od šicího stroje a pohlédne na dědu.

„Někam bychom mohli vyrazit, něco našetřeného máme. A voni teď pořádaj autobusový zájezdy, aby se lidi podívali k moři.“

A tak se stalo, že jsme jeli do Itálie. Moje první moře. Tisknu se obličejem k okenní tabulce a babi mě co chvíli tlačí zpátky do sedačky. Dorazili jsme na místo. Oblohu křížují hutná mračna a obzor je zahalen mlhou. Vlna černé vody se líně dovalí k nám, aby se mohla ještě líněji stáhnout zpět. Babi v ní smočí nohu.

„Fuj, ledová!“ sykne.

„To je na pytel, jedem domu!“ prohlásí děda a otočí se zády k moři, které nikdy před tím neviděl. Ještě toho dne se vrátíme zpátky. Od té doby prohlašuje, že nechápe, co všichni na moři vidí.

-

Děd vůbec nerad cestoval fyzicky a přemístil-li se z bodu A do bodu B, jen výjimečně zůstával přes noc. Za to rád cestoval duševně. Domácí knihovna se jen hemžila atlasy, cestopisy a encyklopediemi plnými barevných reprodukcí. Děda dřepěl nad knihami a podle map si v hlavě konstruoval svět. Znal hlavní silniční trasy Jihoafrické republiky, hlavní ulice švýcarského města Lausanne, nazpaměť vyjmenoval, kudy jezdil Zikmund s Hanzelkou a za dlouhých zimních večerů usínal nad Indickým hlavolamem. Když na něj přišla ta správná nálada, brávil mě s sebou do kumbálu. Mezi kuchyňskými spotřebiči

v nazelenalém světle lampy krčili jsme se tam jako dva spiklenci. Děda vytáhl fixy, otevřel letitý atlas a začal kreslit. *Ve Středozezemním moři ztroskotala pirátská loď a moře tam dodnes vyplavuje pásy přes oko. V Grónsku zase žije Zimní královna a má největší mrazák s nanuky, v širším světě byste nenašli větší! A kousek za Teheránem stojí stánek a v něm jeden starý Arab prodává limonádu proti úpalu.* Lásku k zeměpisu jsem nezdědila – jen to črtání. Mám-li vyrazit někam, kde to neznám, vezmu si tištěnou mapu, rozložím ji na zem a kreslím, co kde je. Ráda se opájím představou, že si mi to v hlavě srovná tak, jak má a já se neztratím. Jakmile tam dojdu, budovy, parky a ulice si spolu prohodí místa a já stojím zcela zmatená a jediné co vím, je že *kousek za Teheránem jeden starý Arab prodává limonádu proti úpalu.*

-

Neděle. Neděle plná AZ kvízu, rozhlasových her a táhlých chvil ticha. Dnešek je jiný. Na letošní neděli vyšel Boží hod. Sedíme nad čoučkou, z magnetáku řve Nirvána a děd pomalu brunátní. Jsem hrdá na svou generaci a chci ukázat, že doba se změnila. Jsem hrdá na svou generaci a na Kurta Cobaina.

„Příště nic nepouštěj, nebo ho raní mrtvice,“ zašeptá mi babi, když utíráme nádobí.

Utřu poslední talíř a zamknu se ve svém pokoji. Jak to, že ani jeden nechápe spravedlivou revoltu proti nespravedlivému světu?! Však za co jiného se bojovalo v šedesátých letech?! Za co jiného bojovali hippies?! Jenom ať se rozhlédnou kolem! Faleš kam se podíváš! S tím se přeci musí něco dělat! Nebudu s nimi mluvit! A basta! Sami jsou falešní! A taky trapní!

Sednu si ke stromečku, bradu opřu o kolena a z očí se mi vyvalí slzy. Záhy si všimnu obálky, která tu včera nebyla. Je nadepsaná mým jménem. Seberu ji a otevřu. Uvnitř se nachází kus papíru. Velkými písmeny je na něm napsáno *ŠETŘI!* Hlavu zabořím do kolen našťvaná na celý svět a nejvíc sama na sebe. Hlasité vzlyky nahradí chrochtání. Mermomocí zadržuji smích. Zase mě dostali.

-

Ve spěchu hledám silonky do tanečních. Štrachám v šuplících a tu z nich cosi vypadne na zem. *Sebevědomí ženy začíná pod sukní.* Cedulka s reklamou na nylonové silonky ze sedmdesátek. Znervózním. Možná, že v tanečních na někoho narazím. Bože, to by bylo tak romantické zamilovat se během tance za svitu reflektorů! Nohy mám hladké, ale co místo pod sukní? Běžím do koupelny a беру žiletku. Rychle stáhnu šaty a mám se k akci. Škubnu sebou, když babi bez varování vtrhne do koupelny.

„Tak co je s tebou?! Jak dlouho budu čekat?!“

„Musím se upravit, co kdybych někoho potkala?“ odpovím dřív, než si to stihnu promyslet. Babiččin pohled stoupá od kotníků přes stažené šaty, až spočine na žiletce. Babi nadzdvihne obočí.

„Tak jde se dneska někam nebo ne?“ volá děda z chodby.

Toho večera se nešlo nikam. Pitomá cedulka.

-

Samotný řidičák nic neznamena, člověk musí trénovat – *vyjezdit se.* Žádám dědu, ostříleného řidiče kamionu, zda by mi půjčil auto a jezdil se mnou. Alespoň po tu dobu, než si budu jistá sama sebou. Měli jsme dvě auta. První byl bledě modrý trabant, který stával několik let za domem. Na jeho předním skle se skvěla reklama hlásající *Nezáleží na tom, jaké auto řídíte, ale jakou máte pojišťovnu!* Jeli jsme s ním všehovšudy dvakrát. Do kopce sípal a hekal jako dýchavičné zvíře, cestou dolů řinčel jako padající nádobí. Kola, volant i brzdy časem zachvátil mech. Rez se rozlezla po celém autě, až ho děd musel

nechat odtáhnout. Trabant se rozpadl dřív, než s ním dojeli na vrakoviště. Usedám tedy za volant druhého auta. Děd se uvelebí na sedadle spolujezdce. Začínáme krátkými trasami. Je mi mdlo, ruce se mi třesou. Co chvíli jsem nucená zastavit a vyběhnout ven.

„Tos byla i u zkoušek tak nervózní?“ diví se děd a poplácává mě po zádech, zatímco se v předklonu snažím dýchat. Otřu si ústa kapesníkem a zavrtím hlavou. Druhého dne začalo auto rachtat, a tak ho děda zavezl do servisu. Ukázalo se, že auto mělo několik vad. Servisáci nechápali, jak jsme s ním mohli jezdit. Děd oponoval, že s ním jezdil jen po městě a ne na žádné velké túry.

„To buďte rád. Tohle by Vás zavezlo rovnou na pravdu Boží.“

Jednou ze závad byl únik výfukových plynů do kabiny řidiče. Dědův mohutný organismus vzdoroval déle, za to mé hubené tělo reagovalo hned. Od té doby jezdím autobusem.

-

„Babi, jak se cítíš?“ ptám se. Její nemoc neumí nikdo z nás vyslovit. Taky ji předepsali dietu takřka o chlebu a vodě. Ve dveřích se objeví děda s taškou plnou dárků. To dělá pokaždé, když je někdo z rodiny v nemocnici. Igelit zašustí a děd před babičku skládá jeden dar za druhým. Mléčnou čokoládu, štangli salámu, láhev tuzemského rumu, bonbony plněné likérem, paštiku, klobásy na grill a láhev vína. Sestřička ztratila řeč. Děd propukne v hlasitý řehot. Směje se tak moc, až se mu podlomí kolena a musí se přidržet futer. Babička otupělá pooperačním stavem ho probodává pohledem, na víc se nezmůže. Děda si setře slzy smíchu, naskládá dary zpátky do tašky a beze slova odejde.

„Dědek mizernej,“ uleví se babička.

-

Noc. Za okny šelest a zprava Frantovo chrápání. Nemůžu spát. A nejen kvůli tomu, že můj partner vydává zvuky, za které by se nemusel stydět ani přestárlý medvěd. Nemůžu si zvyknout na vlastní byt. Je v něm zvláštní ticho, tedy zrovna pokud Franta nechrápe. S Frantou je klid, nehádáme se. Vklouznu do trepek a zmizím do kuchyně. Zmáčknu vypínač a světlo dopadne na hromady krabic. Přivezli jsme je sem včera. Z hloubi jedné se ozývá tikot ... *tik... tak... tik... tak...* Otevřu ji, vyjmu z ní hodiny a postavím je na kuchyňský stůl. S železnou pravidelností odměřují čas. Mají dvířka. V celou se otevrou, ale kukačka z nich nevylétne. Zmizela po velké rodinné sešlosti v sedm desátém pátém. Odbije-li dvanáctá, dvířka se rozevřou a ozve se velké nic, hlasité ticho, černé útroby hledí času vstříc a dvířka se po chvíli zaklapnou. *Necháš si nás?* ptají se. Zalovím dál v krabici. Ha, velikonoční výzdoba, ta se mi bude hodit. Sada veselých kuřátek z plyše. Rodinná idyla. Na listu dřepí kuřátcí mimino v hnízdě obklopeném rodiči. Ale ouha! Z rodičů zbyly jen pařáty přilepené na semišovém podstavci. Prohledala jsem krabici, ale po rodičích ani stopy. *Jsme sirotci, kuře moje.* Další kuře hraje na trumpetu, nedokáže však stát a s trumpetou se válí po zemi. Následují jesličky plné vajíček. Rozestavím velikonoční Betlém na stůl. Nevím, co je to popadlo, že se začali zbavovat věcí. Prý abych to s nimi neměla těžké, až si pro ně zubatá přijde. Ale já si jejich stáří nechci připouštět. Nerozmlouvám jim to, ty věci mají u mě schované. Jsou to drobné vzpomínky. Každý předmět jich vydá několik. Zdá se, jako by samy o sobě nic neznamenal, dohromady však tvoří síť s názvem život. Mám dneska nějakou filozofickou náladu.

Vracím se do postele. Franta konečně přestal chrápat. Z dřímotu mě probudí silný déšť, který ustane až k páté hodině ranní. V sedm kdosi zaklepe na okno v kuchyni. Než se celá rozlámaná a s migrénou dopotácím do kuchyně, klepe neznámý na okno v obýváku. Doplahočím se tam a sotva co nazdvihnu záclonu, zařinčí zvonek.

„Kdo to může bejt?“ volá Franta z ložnice, „to je nelidský, takhle brzo ráno!“

Protočím oči v sloup. Přeci jen stárne. Čím je starší, tím dřív vstává a tím více zapomíná, že ostatní tou dobou spí. Rozběhnu se k hlavním dveřím doufaje, že ještě neodešel. O chvíli později si děd zouvá boty v předsíni.

„Nevzbudil jsem vás?“ zeptá se, aniž by očekával odpověď. Franta cosi z ložnice zahuhlá a já pokrčím rameny. Děda zasedne ke stolu řka, že chce jen vodu. Franta se vypoťáčí z ložnice, kalhoty si v tom shonu nasadil obráceně a pozdraví se s ním. A děd se rozpovídá o čtvrté hodině ranní, o meltě a patce chleba, kterou posnídal, o tom, jak se pomalu probouzí celý panelák a okna se v inkoustové tmě rozsvěcí jedno po druhém... *jako velká mozaika života*, pokývá uznale hlavou. Aspoň vím, po kom mám to filozofování. Děd z batohu vytáhne láhev meruňkovice. Chce si s námi připít, nebude ji přece otvírat jen kvůli sobě. Nakonec přemlouvání vzdá.

„Děti, já na vás seru,“ oznámí bodře, otevře láhev a zavdá si. Zvonek zařinčí podruhé. Franta mi pohledem naznačí, že můžu zůstat sedět a vydá se otevřít. Z chodby uslyším babiččin sytý hlas. Zase spolu nemluví, přišli každý zvlášť ale jako na potvoru ve stejnou chvíli. Děd zůstává v kuchyni, zatímco babi zakempí v obýváku a my se s Frantou mezi nimi střídáme.

„...mili, mikro, nano, piko... si vem jenom, kolik organismů zašlápneš... co my víme? Víme prd!“

„... a to je ten vesmír, to jsou ty vibrace... všechno spolu souvisí!“

„... všechno je to čas a prostor.“

Do obýváku doléhají útržky dědova monologu.

„Von je zas chytrej jak stádo vopic, ale aby po sobě uklidil, to ne!“ komentuje to babi a s gusem tambora zamíchá hrnek s kávou. Následuje její monolog o vydýchaném vzduchu, přelitých květináčích a smutnicích, kterým se v nich náramně daří.

Vyprovodím oba, a přitom každého zvlášť. Sotva co se vrátím do kuchyně, zjistím, že děda zapomněl na stole tisícovku a chrup. Rozeběhnu se za ním. Zastihnu ho nedaleko od domu. Chrup s vděkem převezme, ale tisícovku mi strká zpátky nedbaje mých slov, že jsem dospělá a dokážu si na sebe vydělat sama.

„Kdepak, peníze kazej lidi,“ namítne a nechá mě stát s tisícovkou v ruce na ulici. Peníze nikdy neměl rád.

Nechce se mi domů, a tak se toulám po okolí. Vzduch po dešti voní. Zhluboka dýchám a bolest hlavy ustupuje. Vybaví se mi noční zamyšlení o drobných vzpomínkách. Vzpomenu si na tu nejranější, která mi utkvěla v paměti. Krátce na to se vynoří další...a další... *sít vzpomínek* – stačí zavazit o jedno lanko a vzpomínky z paměti vylézají jedna po druhé. Bloudím městem a přehrávám si je v hlavě. Kdo ví, třeba někam dojdu a zas se mi něco vybaví.